

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисенко С.Н. Педагогічний дизайн у сучасному освітньому просторі. Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. 2015. Вип. 3 (81). С. 79–83.
2. Коршун Т.С. Можливості індивідуалізації навчання на онлайн платформах. Вісник університету імні Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2018. № 2(16). С. 301–306.
3. Мерінова С.В. Дистанційне навчання як невід’ємний атрибут сучасної освіти. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 94–96.
4. Мотивація в дистанційному навчанні. Модель Келлера. URL: <http://www.ubo.com/articles/?cat=120&pub=2545> (Назва з екрану).
5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. К.: Просвіта, 2004. С. 135–136.
6. Pushkar O. Design of interactive visual tools in the computer multi-media education program (by the example of management disciplines) / O. Pushkar, T. Lepeyko // Yeditepe university. 4th International Symposium of Interactive Media Design. Ahrsi 28. – 2006. – No. 30. – P. 117–125.
7. Тименко В. П. Педагогічний дизайн у вищих професійних навчальних закладах технічного профілю / В.П. Тименко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Дизайн-освіта майбутніх фахівців на сучасному етапі освітньої практики». – Секція № 3. Інформаційні технології в дизайн-освіті. – 2013. – С. 133-147.

УДК 75. 04

Олександр Лук'яненко
(Полтава, Україна)

ВІЙНА У ТВОРЧОСТІ ХУДОЖНИЦІ ТЕТЯНИ ДОМНЕНКО

У статті розкривається специфіка відображення війни у творчості сучасної української художниці Тетяни Домненко. Проводиться аналіз полотен, написаних на початку російсько-української війни у 2014 році та серії скетчів, датованих 2022 роком, на які вплинули події повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»

Ключові слова: образотворче мистецтво, російсько-українська війна, сучасні художники, митці Полтави, Тетяна Домненко

The article reveals the specifics of the depiction of war in the works of contemporary Ukrainian artist Tetyana Domnenko. An analysis of canvases written at the beginning of the Russian-Ukrainian war in 2014 and a series of sketches dated 2022, which were influenced by the events of the full-scale russian invasion of Ukraine, is carried out.

Keywords: fine art, Russian-Ukrainian war, modern artists, artists of Poltava, Tetiana Domnenko

Художниця Тетяна Домненко (1992 р.н.) до початку повномасштабного вторгнення російської федерації у 2022 р. жила й творила у м.Полтава. Вона є випускницею архітектурного факультету Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (спеціальність – Образотворче мистецтво), котра працює у жанрі графічного дизайну, олійного живопису та акварелі [1]. Тетяна ніколи не приховує і свою стійку громадянську позицію. Якийсь час дівчина навіть вела свій блог на порталі «Зміст». У 2021 році Тетяна стала лауреаткою щорічної Полтавської міської премії імені Миколи Ярошенка у номінації «Дебют року. Кращий із створених молодими художниками, вперше оприлюднений твір образотворчого мистецтва». До того, у 2016 р., вона здобула першу мистецьку премію за роботу «Від дотику рук оживай», що увійшла до фондової колекції Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному [2].

Одним із перших масштабних полотен на воєнну тематику у її доробку є диптих «Жнива», написаний після подій Майдану та на початку російсько-української війни у 2014 році (рис.1). Сюжетно у ньому на першому плані домінує алегорична постать Смерті, зображеної у вигляді жіночої фігури. Вона тримає в руках миску з кров'ю – ті плоди, котрі

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»*

вона збирає на полі війни. Сама по собі головна героїня полотна не погана і не хороша. Вона зображена такою, що просто виконує свою незрозумілу смертним роботу. Вона несе біль живим і водночас спокій, бо вже не болять тим, кого немає на цьому світі.

Фігура блідої, десь навіть синюшної Смерті різко закинула назад свою голормозу голову і міцно заплющила очі, щоб цей людський біль не бив їй у погляд. Червона миска в її руках неймовірно важка, бо багато малих страждань – важка ноша. Вона чіпляється за неї обома руками, слизькі від крові пальці судомно напружуються, щоб не випустити її, аби ця посудина не впала на зранену землю і не вдарила ще й ще раз цим болем об посічені танками і ровами поля, де був зібраний цей урожай – а особливо на душі людей, які зазнали цих страждань. Ця робота Тетяни Домненко насправді не лише про біль, якого завдали українському народові росіяни, але й про той, який пережили ці люди від рук нацистів у Другій світовій війні. Саме тому автомати на диптихові німецькі нацистські та російські. Вони у правій частині композиції переплітаються з квітами і травами на полі бою, ніби проростають із ґрунту, поливаючись кров'ю з великої миски в руках у Смерті. Композиція ділиться на 2 частини: менша зі Смертю і більша зі зброєю. Це доводить, що Смерть тут не головна героїня. Не вона виною тому, що відбувається навкруги. Вона – виконавиця страшної місії і лише вимушена гостя у цих краях. Композиція побудована таким чином, що око глядача мимоволі мандрує нею по кільцю: від зболеного обличчя Смерті спускається до кістлявих заляклих рук із мискою, потім перетікає з густою кров'ю на другу частину полотна і проростає по діагоналі із квітами і зброєю, закручується у хмари, навіть ніби виходячи за формат, і знову повертається до спотвореної німим криком голови Смерті. Це ніби цикл від посівної до збору страшного врожаю, який ладна зупинити лише

людина, котра і почала ці жнива.

Остання серія скетчів майстрині написані у часи повномасштабного вторгнення росії в Україну у лютому 2022 року. Вони стилістично відрізняються від довоєнних меншою чіткістю форм і ліній, приглушеністю, зменшеною яскравістю і чистотою кольорів. Тетяна Домненко навмисне додає у всі нові роботи змазані елементи – грубі «забруднені шматки». Десь чітко видно сліди від пальців художниці. Це не що інше як сліди війни, які та полишає на українцях.

Рис. 1. Диптих «Жнива»

Мисткиня, у свою чергу, намагаюся хоча би частково лишити їх на папері, щоб зафіксувати, що вона бачить і відчуває. У такий спосіб вона прагне передати іншим те, що з відбувається у країні, щоб полегшити свій власний біль і лишити його оприсутненим у матеріалі. І папір слухняно приймає її емоцію.

Перший скетч – «Укриття» (рис.2). На ньому у хаосі ліній та кольорових плям людина лежить, підібгавши ноги, максимально компактно розмістивши себе у приміщенні - у форматі листка. Так само на початку повномасштабної війни лежали в укритті за двома стінами сама художниця з мамою і сестрою. Голова людини (жовта пляма вгорі)

закинута і вдивляється вгору. Вона очікує закінчення тривоги, а, можливо, і війни. Чорна стіна водночас обрамляє голову, «зачиняючи» простір позаду. Він трохи тисне, але водночас і тримає стіни. Коли дивимося на роботу першим кидається в очі пляма голови, контрастно розміщена на тлі, але сам рух композиції починається з правого нижнього кута – з підібганих колін і руки, рухається вліво до ліктя, і підіймається вгору до голови, підпертої рукою і стіни, яка переходить у стелю. Зображення не реалістичне, тому що для Тетяни як авторки – це не про точність пози чи рис обличчя, а про відчуття, які вона проживала у той час.

Рис. 2. Скетч «Укриття»

Іншим прикладом воєнних емоцій є скетч «Тривога» з серії «Тривога, біль і надія», написаних після жахливих подій, які росіяни влаштували у Бучі, Гостомелі та Бородянці. Композиція цього твору має декілька ритмів і напрямів руху. Перший, що кидається в очі, це тіло людини, котра лежить із зав'язаними руками. Воно не поміщається у формат твору і виходить за його межі. Заручникові неймовірно душно і страшенно боляче. Від його колін із правого нижнього кута аж до самісінької голови у лівому верхньому куті тягнеться пурпурова нитка

болю.

Другий ритм задає смарагдового кольору людина, яке йде кудись і відкидає тонку і довгу тінь. Цей образ змушує вас слідувати за ним ліва направо по діагоналі вгору: від тіні до самої фігури. Це ті, хто вижив, і побачив російські звірства; ті, котрі ходили поміж мертвих тіл, згорбившись і затиснувшись від болю.

Третій ритм завдає чорна лінія, яка тягнеться згори і донизу формату – те, що пронизувало і продовжує пронизувати болем, що

Рис. 3. Скетч «Тривога»

перекреслює людські життя. Не зрозуміло, чи це російська зброя, чи, скоріше за все, неприхована ненависть і зло, що намагаються знищити нас як ззовні, так і зсередини.

Загалом, воєнна тема у творчості Тетяни Домненко лише набуває розвитку. Вона активно долучається до виставок як в Україні, так і закордоном, аби світ чув і знав про те, що коїться у нашій державі від рук московського війська. Мистецтво стає частиною фронту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Домненко Т. Маніфест. Полтавський художній музей імені Миколи Ярошенка. URL: <https://www.gallery.pl.ua/1tetyana-domnenko-manifest.html>
2. Пісня творчості Гончарівни. Україна молода. URL:

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»*